

Scouts instructie: hakken

Hoe je veilig je houtvoorraad aan kan leggen

Als je een kampvuur of een kookvuur gaat maken, zal het je zelden gebeuren dat al je hout precies de goede afmetingen heeft. Je hebt dan een paar opties. Je kan de zaag er in zetten, je kan het hout doormidden branden en je kan het hakken. Voordat je gaat hakken moet je wel weten hoe je dit veilig kan doen. Een bijl is zwaar en scherp. Als je niet goed met een bijl om kan gaan kun je ernstige ongelukken veroorzaken. Om dat te voorkomen is wat basiskennis nodig voordat je een bijl ter hand neemt.

Voordat je gaat beginnen

Er zijn een aantal zaken waar je op moet letten als je gaat hakken:

- Controleer de bijl. Zit de kop goed vast en is de steel in goede conditie.
- Is de bijl scherp? Een botte bijl is gevaarlijk doordat hij sneller zal afketsen.
- Hak op een plaats waar niemand zomaar voorbij kan lopen.
- Draag goede (bij voorkeur leren) schoenen. Liever geen laarsen of gymmen. Als je uitschiet wil je toch graag je tenen houden.
- Let er op dat de grond schoon is en vrij van voorwerpen en takken. Het laatste wat je wilt is onderuit gaan met een bijl hoog boven je hoofd.
- Zorg ervoor dat er in een straal van twee bijllengtes om je heen geen voorwerpen staan, liggen of hangen die je kunnen hinderen. Vergeet daarbij ook vooral de overhangende boomtakken niet. Je kunt dit meten door de kop van de bijl vast te houden en met gestrekte arm met de bijl om je heen te wijzen.
- Gebruik een hakblok. Dat is een groot blok hout waartegen je de stammen legt. Om zeker te zijn dat de stammen niet wegrollen kun je een inkeping maken in het hakblok. Gebruik nooit een steen o.i.d. als hakblok. Je bijl kan hierop afketsen. Daar gaat niet alleen de bijl van kapot, maar de bijl kan bijvoorbeeld wegslaan in je onderbeen. Niet echt de bedoeling. Hak altijd op het deel van de stam dat op het hakblok steunt. Hak je lager, dan loop je het risico dat het bovenste stuk van de balk bij de laatste klap de lucht in schiet.
- Controleer het hakblok op voorwerpen als spijkers die gevaarlijk kunnen zijn en je bijl kunnen slopen.
- Let op toeschouwers. Laat ze minstens op een paar meter afstand staan en nooit recht voor of achter je. Hou rekening met rondvliegende spaanders.
- Zorg dat je stevig staat, met je benen uit elkaar, maar ook weer niet zover dat je niet meer een beetje door je knieën kan gaan.

Je bent er nu helemaal klaar voor!

Fout

Duidelijk te dichtbij.

Het hakken zelf

Voor al het hakken, of het nu met een handbijl of een aks is, geldt dat je nooit door moet gaan als je vermoeid raakt. Als je de bijl niet meer onder controle hebt ben je een gevaar voor jezelf en je omgeving. Hou daar rekening mee!

Als je de bijl normaal al niet kan tillen hoor je er ook niet mee te hakken. Dit kun je controleren door de bijl horizontaal voor je in de lucht te houden met net zoveel handen als je zou gebruiken bij het hakken (vasthouden bij de steel, dus niet bij de kop). Met een handbijl dus met één hand en met een driekwart of aks met twee. Zorg er bij dat testje wel voor dat er iemand naast staat die de bijl overpakt als jij hem niet (meer) kan houden.

Met een handbijl

Een handbijl gebruik je voor het lichtere werk, zoals takken en dunne stammetjes. Gebruik een handbijl altijd met één hand. Ga een beetje door je knieën en sla schuin op het hout. Om de beurt til je de bijl links of rechts van je omhoog. Hak in een hoek van 45 graden. Zo sla je mooie V-tjes uit het hout. Probeer een lekker ritme te vinden. Een mooi stabiel tempo is effectiever dan een paar flinke slagen waarna je even bij moet komen. Je zult zien dat als je keihard gaat slaan het ook moeilijker is om goed te mikken.

Als je zijtakken moet verwijderen, sla dan aan de buitenkant van de plek waar de tak vast zit aan de stam. Sla niet aan de binnenkant tussen de stam en de tak.

Met een driekwart of aks

Voor het zwaardere werk gebruik je een driekwart of aks. Deze bijlen zijn een stuk zwaarder dan een handbijl. Bovendien zit het gewicht een stuk verder van je af door de langere steel.

Neem de bijl in je handen en hou hem voor je om te kijken of je op de goede afstand van het hout staat. Let bij deze bijlen extra goed op je houding. Je benen staan iets uit elkaar om extra stevig te staan. Bovendien, mocht je het houtblok missen (wat natuurlijk niet te hopen is) dan zwaai je de bijl met een beetje geluk tussen je benen door.

Hou met één hand de onderkant van de steel vast. Met de andere hand pak je de steel een stukje onder de kop vast. Til de bijl omhoog waarbij de arm die de onderkant van de steel vast heeft voor je lichaam langs gaat. Laat de bijl onder een hoek van 45 graden op het hout vallen. Maak je inkeping ongeveer even breed als de dikte van het stuk hout dat je hakt. Terwijl de bijl valt laat je de hand die onder de kop zat langs de steel naar de andere hand glijden. Zo begeleid je de bijl. Let er goed op dat je de kop onder controle houdt zodat hij niet kan afketsen. Een goede, scherpe bijl zou al genoeg moeten hebben aan zijn eigen gewicht om in het hout te slaan. Trek de bijl weer uit het hout (eventueel even met een korte beweging naar boven met de steel als hij klem zit) en til de bijl nu aan de andere kant van je lichaam op. Zo sla je om de beurt links en rechts. Let er goed op dat je de kop onder

controle houdt zodat hij niet kan afketsen.

Ben je halverwege het stuk hout, dan draai je hem om en maak je het aan de andere kant af.

Goed

Benen gespreid, iets door de knieën, goede controle in de lucht.

Fout

Benen bij elkaar en kaarsrecht. Bijl rechtboven je hoofd met beide handen beneden aan de steel. Hele slechte controle over de bijl.

Tussen het hakken door

Laat een bijl niet zomaar slingeren als je even niet aan het hakken bent. Zet hem niet op de grond, als was het alleen maar omdat hij dan eerder zal gaan roesten. Sla hem aan de bovenkant in het hakblok zoals op de foto. Niet aan de zijkant waar de tenen van de bijl nog uit kunnen steken. Je zou dan het risico lopen dat iemand daar tegenaan loopt. Als je de bijl op de goede manier in het hakblok slaat zit het scherpe deel helemaal in het hout. Natuurlijk berg je je bijl niet op deze manier voor lange tijd op. Je zou dan nog wel eens kunnen worden verrast door de werking van hars e.d.

Goed

Netjes helemaal in het blok.

Fout

Je moet er toch niet aan denken dat iemand zijn enkels langs de uitstekende punten van de bijl haalt.

Fout

Als je een botte bijl wilt, dan is dit de manier.

Splijten

Het splijten van grote dikke balken kun je het best doen met wiggen. Hoe je dat doet leggen we later nog op een extra pagina uit. Kleinere blokken en balkjes kun je met een bijl splijten. Je kan hier een kloofbijl voor gebruiken, met een bredere kop, maar dat is niet per sé nodig. Kleine blokjes kun je prima met een handbijl doormidden slaan. Zet het stammetje recht op het hakblok. Hou het niet vast met je handen. Tik met één hand je bijl voorzichtig in de bovenkant van het blok. Als hij goed vast zit til je de bijl met het blok eraan op en laat je het op het hakblok vallen. Met een paar slagen moet het lukken om de bijl ver genoeg het blok in te krijgen zodat het splijt.

Goed

Met één hand en geen handen aan het hout.

Fout

Hou het blok niet met je handen vast.
Ook niet om hem vlak voor het slaan los te laten.

Lopen met een bijl

Als je met een bijl moet lopen hou je hem bij de kop vast. De steel wijst bij een grote bijl omhoog en het scherp naar voren. Of je bij een handbijl de steel omhoog of omlaag laat wijzen (met een vinger langs de steel) hangt ervan af wat binnen jullie groep de gewoonte is. Als je nu valt heb je de minste kans op ongelukken. Loop je in een groepje, loop dan aan de buitenkant met de bijl van de groep af.

Goed

Vast bij de kop en steel omhoog.

Fout

Gevaarlijk!